

İTALYA VE SURIYELİ MÜLTECİLER: AVRUPA’NIN ZORLU SINAVI*

Italy and Syrian Refugees: Europe’s Formidable Examination

Muzaffer AKDOĞAN* & Canan SAĞIROĞLU**

Özet

Orta Doğu ve Kuzey Afrika ülkelerinde köklü değişikliklere neden olan ve bu bölgelerin geleceğine Şekil veren Arap Baharı, en derin etkisini Suriye üzerinde gösterirken, en ciddi sonuçlar da yine bu ülkede yaşanmıştır. Yüz binlerce insanın ölümüne, milyonlarca insanın ülkelerini terk etmesine neden olan gelişmeler, komşu ülkeleri etkilediği kadar Avrupa ülkelerini de önemli ölçüde etkilemiştir. Bu çerçevede, İtalya Akdeniz üzerinden Avrupa’ya ulaşmaya çalışan bir çok Suriyelinin hayatını en fazla kaybettiği ülke olmuştur. Avrupa basınına yansıyan bir çok haberde de görüleceği üzere Yunanistan ve İtalya Suriye krizinde Avrupa merkezinde öne çıkan iki ülkedir. İtalya bir taraftan mülteci karşıtı gösteriler ile Avrupa’nın göç karşıtı yüzü olurken diğer taraftan Yunanistan’dan sonra en çok Suriyeli mültecinin tercih ettiği bir Avrupa devletidir. Bu itibarla Avrupa’daki Suriyeli mülteci sorununu İtalya merkezinde incelemek, Avrupa’nın Suriyeli mültecilere yaklaşımını görmek ve anlamak adına önemlidir. Zira İtalya, Suriyeli mültecilerin hayatları pahasına Avrupa’ya ulaşma çabasında Avrupa’nın insanlık sınavı verdiği kritik bir devlettir. Bu çalışmada İtalya’nın Suriyeli mültecilerin göçünden nasıl etkilendiği ve bu süreci nasıl etkilediği kadar Suriyeli mültecilerin de İtalya’nın kriz yönetiminden nasıl etkilendiği irdelenmektedir.

Anahtar Kelimeler:

Suriye, Suriyeli mülteciler, İtalya, Avrupa

JEL Kodları:

F50, N44, N45

Abstract

The Arab Spring, which caused radical changes in the Middle East and North African countries and shaped the future of these regions, showed its deepest influence on Syria, and the most serious consequences were also experienced in this country. The developments that caused hundreds of thousands of people to die and millions of people to leave their countries affected European countries as much as they affected neighboring countries. In this framework, Italy has become the country where many Syrians who are trying to reach Europe through the Mediterranean have lost their lives the most. As can be seen in many reports reflected in the European press, Greece and Italy are the two countries that stand out in the European center during the Syrian crisis. Italy is an anti-refugee demonstration on one side and an anti-immigration face of Europe while on the other hand it is a European state preferred by most Syrian refugees after Greece. In this respect, it is important to examine Europe’s Syrian refugee issue in Italy, to see and understand Europe’s approach to Syrian refugees. Because, Italy is a critical state where the European people test the humanity in the struggle of Syrian refugees to reach Europe at the cost of their lives. This study examines how Italy is influenced by the migration of Syrian refugees and how this process affected them, as well as the influence of Syrian refugees on Italy’s crisis management.

Keywords:

Syria, Syrian refugees, Italy, Europe

JEL Codes:

F50, N44, N45

* 20-22 Ekim 2017 tarihinde Adıyaman Üniversitesi tarafından gerçekteştirilen II. Uluslararası Gerçek ve Umut Arasında Suriyeli Mülteciler Sempozyumu’nda sunulmuş bildirin gızden geçirilmiş halidir.

* Yrd. Doç. Dr., Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakóltesi, Sağlık Yönetimi Bölümü.

e-mail: muzafferakdogan@gmail.com

** Öğr. Gör., Adıyaman Üniversitesi, Turizm Fakóltesi.

1. Giriş

Arap Baharı olarak literatürde yerini alan ve sonuçlarından tüm dünyanın, özellikle de Avrupa’nın derinden etkilendiği kriz ile bir taraftan Orta Doğu ve Kuzey Afrika ülkelerinde köklü değişiklikler yaşanmış diğer taraftan birçok insanın ölümü ve ülkelerini terk etmeleri konusu dünya gündemine oturmuştur. Öyle ki 2015 yılında, Avrupa’ya ulaşan veya ulaşmaya çalışan göçmen sayısı, İkinci Dünya Savaşı’ndan bu yana yaşanan en büyük göç krizinin patlamasına neden olmuştur. Bölgeden Avrupa’ya yönelen hareketlilik benzeri görülmemiş bir artışla, bir milyondan fazla göçmen ve mülteciyi Avrupa’ya getirmiştir. Avrupa, sınırlana dayanan bu mülteci krizinin vahametini görünce çözüm arayışına girmiştir. Bu noktada Dublin II Tüzüğü’nün çözüm için yeterli bir düzenleme olmadığı görülmüş yeni düzenlemeler ve değişiklikler gündeme gelmiştir.

İç savaş, yoksulluk, terör ve siyasi baskıların tesiri altında birçok insan ülkesinden kaçarak özellikle Avrupa’ya yönelmiş ve Akdeniz üzerinden ölüm riskini göze alarak deniz yolculuğu gerçekleştirmiştir. Bu yolculukların iki önemli varış ülkesi İtalya ve Yunanistan’dır. 2016 yılında Türkiye ile Avrupa Birliği (AB) arasında gerçekleşen ve çok tartışmalı geçen anlaşma ile Türkiye üzerinden gelen Yunanistan başvuruları ciddi oranda azalmış ve bu yük İtalya’ya kaymıştır. Bu anlaşmadan sonra İtalya mülteci sorunundan doğan krizi en ağır şekilde hissetmeye başlamış ve bu durumu her fırsatta Avrupalı devletlere ve AB yetkililerine iletmeye çalışmıştır.

Bu çalışmada Suriyeli mülteci sorunu İtalya üzerinden incelenmiştir. Bir başka ifadeyle Suriyeli mülteci sorunu AB’nin kurucu üyesi İtalya üzerinden görülmeye çalışılmıştır. Dolayısıyla Avrupa basınına yansıyan İtalya merkezli Suriyeli mültecilerin konu edinildiği haberler çalışmanın sınırını teşkil etmektedir. Çalışmada AB üye ülkesi olan İtalya’nın Avrupa’nın sınırlarını zorlayan mülteci sorununa dair nasıl bir katkısı olduğu sorusuna yanıt aranmakta olup, bu çerçevede öncelikle Avrupa’daki mülteci sorunu, daha sonra İtalya’nın soruna ilişkin tutumu incelenmektedir.

2. Ana Hatlarıyla Mülteci Sorunu

Arap Baharı, Suriye, Irak ve daha da önemlisi Libya’daki gelişmelerden dolayı işlerin kötüye gittiği bir acil durumun başlangıcı olmuştur. Bu süreçte yüz binlerce kişi İtalya’ya deniz yoluyla ulaşmak için Libya’yı terk etmiş ve binlercesi de bu yolculukta hayatını kaybetmiştir (Gramaglia, 2015). O zamandan bu yana İtalya, yüzlerce göçmen ve mültecinin her gün Libya’dan Akdeniz’e tehlikeli bir yolculuğa çıkmalarının ana hedefi haline gelmiştir (Euronews, 2016).

2011 Martında Suriye’de başlayan protestolar, Suriye hükümetinden gelen baskılar ile Suriye’de bir iç savaşın habercisi olurken, bir taraftan da birçok Suriyelinin ülkesini terk etmesinin ve başka ülkelere sığınmasının önünü açmıştır. 2011 Mayısında Türkiye Suriyeli mültecilere kapısını açarken, 2012 Martında Lübnan Suriyeli mülteciler için önemli bir yer haline gelmiştir. Kuzey Irak’taki Süryaniler ve Ürdün’deki Suriyeli mülteciler için açılan kamplar Suriye’deki yönetimden kaçanlar için yeni sığınma yerleri olmuştur. Krizin başlamasından geçen iki yıl sonrasında Suriyeli mültecilerin sayısı bir milyona ulaşmış, 2013 Eylülünde ise bu sayı iki milyona yükselmiştir. BM, Suriye’de meydana gelen bu mülteci

akınını Ruanda soykırımı olayından bu yana gerçekleşen en fazla mülteci hareketi olduğunu bildirmiştir (USPG, 2016).

Suriye’de yaşanan i çatışmanın başlangıcından bu yana artan küresel sınır uygulamasına rağmen, bir milyondan fazla Suriyeli vatandaş, sığınma talebinde bulunmak için Avrupa’ya ulaşmayı başarmıştır. Sığınmacıları alan başlıca Avrupa lkeleri Almanya, Sırbistan ve Kosova (% 62) olmuş ve bu lkeleri İşve, Macaristan, Avusturya, Hollanda, Danimarka (% 26) ve diğer ülkeler (% 11) takip etmiştir (Denaro, 2016, 78).

şekil 1: Sayılarla Avrupa’ya Göç Yolları

Kaynak: UNHCR (<http://data2.unhcr.org/en/situations/mediterranean?id=105>) 25.12.2017

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (*The United Nations High Commissioner for Refugees/UNHCR*) verilerine göre şekil 1’de de grldği üzere 25 Aralık 2017 tarihi itibariyle 2017 yılında 176.312 kişi deniz üzerinden gelmiştir. Bu sayı 2016 yılında toplam 362.753 kişidir. Yine 25 Aralık 2017 tarihi itibariyle ölen ve/veya kaybolanların sayısı 3.081 olarak tahmin edilmektedir.

UNHCR verilerine göre Suriye’de 13,5 milyon Suriyelinin insani yardıma ihtiyaı bulunmakta olup, en az 6,6 milyon kişi ülke içinde yerinden olmuş kişilerdir ve 4,8 milyondan fazla kişi Orta Doğu ve Kuzey Afrika Bölgesi’nde mülteci olarak kayıtlıdır (Denaro, 2016, 78).

Country of origin	Source	Data date	Population
Nigeria		31 Oct 2017	11.3% 17,487
Syrian Arab Rep.		8 Dec 2017	10.7% 16,557
Guinea		31 Oct 2017	7.9% 12,158
Cte d’Ivoire		31 Oct 2017	7.8% 11,966
Morocco		31 Oct 2017	6.2% 9,558
Bangladesh		31 Oct 2017	5.8% 8,896
Gambia		31 Oct 2017	5.0% 7,711
Mali		31 Oct 2017	4.5% 6,953
Iraq		30 Nov 2017	4.5% 6,906
Algeria		30 Nov 2017	4.2% 6,444

şekil 2: Ocak 2017’den İtibaren Akdeniz’den Gelen Milletlerin Oranı

Kaynak: UNHCR (<http://data2.unhcr.org/en/situations/mediterranean?id=105>) 25.12.2017

Şekil 2’de görüldüğü üzere 2017 Ocak ayından itibaren Akdeniz üzerinden deniz yolu ile geçenlerin devletlere göre dağılımında Suriye % 10,7 ile üst sıralarda yer almaktadır. % 11,3 ile Nijerya göç yolu olarak Akdeniz’i kullanan devletler arasında başı çekmektedir.

Libya; Sahra altı Afrika, Arap yarımadası, Mısır, Suriye ve hatta Bangladeş’e kadar uzanan bir coğrafyadan gelen mülteci ve göçmenlerin Avrupa’ya geçmek için kullandığı ana noktadır. 2014-2016 yıllarında İtalya’ya bu şekilde 500 bin mülteci ve göçmen ulaşmıştır. 2017 yılında şu ana kadar İtalya’ya ulaşan mülteci ve göçmen sayısı 100 binleri aşmıştır (BBC Türkçe, 2017).

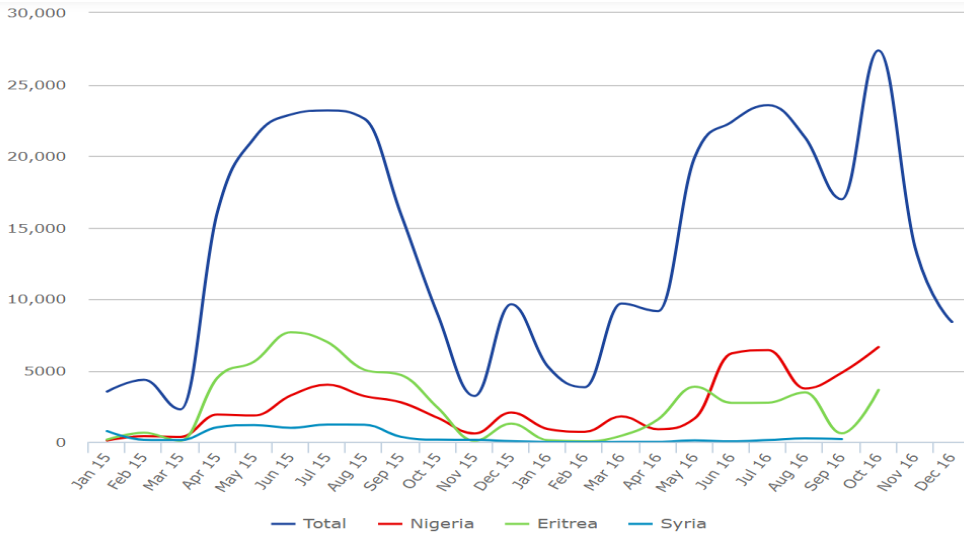
3. İtalya’nın Mülteci Sorunu

Avrupa, İkinci Dünya Savaşı’nın bitiminden bu yana en kötü göç krizini yaşamaktadır. Bu göç krizinde Suriye’deki savaştan kaçan insanlar olduğu kadar Afrika’daki yoksulluk ve siyasi zulümden kaçan insanlar da bulunmaktadır (Aljazeera, 2017).

2017 yılında şimdiye kadar İtalya’daki mülteciler 100 binlerin üzerinde bir sayıya ulaşmış durumdadır. Bunların büyük kısmı Eritre ve Nijerya’dan gelmektedir. İtalya’ya ulaşan mültecilerin çoğu Eritre’deki diktatörlükten ve Nijerya’daki terörizmden kaçan sığınmacılardır (Albonico, 2017).

Yunanistan’da göçmenlerin ve mültecilerin % 47’si Suriye’den gelirken, İtalya’da durum bundan farklıdır. İtalya’ya yönelen ulusların hemen hepsi Afrika’dandır. İtalya İçişleri Bakanlığı 2016 yılında gelenlerin 36 bini Nijerya’dan, 20 bini Eritre’den ve 12 bini ise Sudan ve Gine’den geldiğini açıklamıştır (Webb, 2016). UNHCR tarafından hazırlanan bir raporda, İtalya’ya gelen göçmenlerin % 88’inin Afrika’nın kuzey kıyılarındaki Akdeniz yolculuklarına Libya’dan başladığına işaret etmektedir. Dolayısıyla Yunanistan ağırlıklı olarak Suriye ve Afganistan’ın akını ile uğraşırken, İtalya’daki sorun ise Yunanistan’dan bu yönüyle farklılık göstermektedir (BBC, 2016).

Geçmişte Kaddafi rejimi ile yapılan anlaşmalar sayesinde göç edenlerin sayısı oldukça kısıtlanmışken, 2011’de Kaddafi’nin devrilmesi sonrasında Libya’dan göç ve insan kaçakçılığı başlamış ve artarak devam etmiştir (Gramaglia, 2015).

Şekil 3: İtalya’ya Deniz Yoluyla Gelen Mülteciler (Afrika’dan Sicilya’ya)
Kaynak: UNHCR (<http://data2.unhcr.org/en/situations/mediterranean?id=105>) 11.8.2017

İtalya'nın AB Büyükelçisi Maurizio Massari, AB Göç Komiseri'ne ilettiği mektupta, Akdeniz'deki göçmenleri kurtaran tüm gemilerin İtalyan kıyılarına getirilmesinin sürdürülebilir olmadığını, AB'nin İtalya'yı yalnız bırakması halinde limanların bu gemilere kapatılmasının söz konusu olabileceğini belirtmiştir. Massari, Akdeniz yoluyla İtalya'ya yapılan göçün de "sürdürülemez" boyutlara ulaştığı uyarısında bulunmuştur. Başbakan Paolo Gentiloni de Avrupa ülkelerini "kafalarını başka yöne çevirerek sorunu görmezden gelmekle" suçlamıştır. Avrupa Komisyonu'nun göçten sorumlu üyesi Dimitris Avramopoulos da İtalya'nın "durumun tahammül edilemezliği" konusunda haklı olduğuna dikkat çekmiştir (BBC Türkçe, 2017).

Diğer taraftan ülkeden ayrılış konusundaki kurallar uluslararası hukuka tabidir. Bu çerçevede, Denizde Yaşamın Güvenliğine ilişkin Uluslararası Sözleşme (The International Convention for the Safety of Life at Sea), denizdeki sıkıntıyı öğrenen herhangi bir geminin şartlar ne olursa olsun yardım etmesi gerektiğini ve o bölgedeki operasyonlardan sorumlu ülkenin gemisinin birincil sorumluluğa sahip olduğunu belirtmektedir. Ayrıca, ilgili hükümetin "böyle bir inişin makul olarak mümkün olan en kısa sürede yapılmasını sağlayacağını" açıkça vurgulamaktadır (BBC, 2017).

İtalya, Fransa ve İspanya'nın içişleri bakanlarının da bir araya geldiği bir toplantıda, sivil toplum kuruluşlarının denizdeki arama-kurtarma faaliyetlerini düzenlemek amacıyla bir dizi tedbir üzerinde durulmuş ancak İtalya'nın "diğer ülkeler de limanlarını açsın" talebi Fransa ve İspanya tarafından kabul görmemiştir. La Stampa gazetesi bu haberi manşetten, "Macron göç konusunda İtalya'yı hayal kırıklığına uğrattı" başlığıyla vermiş; La Repubblica da "Göç konusunda yarım anlaşma. Fransa ve İspanya: Limanlar kapalı" manşetini atmıştır. Bir başka İtalyan gazetesi il Giornale ise manşetten "Macron uyanıklık ediyor, göçmenleri bizim üzerimize yıkıyor" ifadelerini kullanmıştır (Övgü, 2017).

İtalya, Fransa ve İspanya'dan gelen olumsuz yanıtı tartışırken bu kez de Avusturya'dan sınıra asker konuşlandırma haberi gelmiştir. Avusturya Savunma Bakanı Hans Peter Doskozil, bir Avusturya gazetesine yaptığı açıklamada "İtalya'dan gelen göçmen akını azalmazsa" İtalya sınırındaki Brenner geçişine asker konuşlandıracaklarını açıklamıştır. Avusturyalı Bakan, "Çok yakında sınır kontrolleri başlatılacak ve 750 askere kadar bir ordu konuşlandırmasına ihtiyaç duyulacak. İtalya'dan gelen göçmen akını azalmazsa bu kaçınılmaz" demiştir. İtalyan basını ise, Avusturya'nın şimdiden Brenner geçidine 4 zırhlı araç yerleştirdiğini ve 3 gün içinde 750 askerin konuşlandırılabiliceği haberini vermiştir. Bu gelişme üzerine Avusturya'nın Roma Büyükelçisi İtalya Dışışleri Bakanlığı'na çağırılmıştır (Övgü, 2017).

Görüldüğü üzere birkaç devlet dışında Avrupa devletleri mülteci göçü konusunda İtalya kadar esnek değil, aksine kendi sınırlarından uzak tutmak adına her türlü önlemi alma konusunda ısrarcı görünmektedir. Bu haliyle Avrupa'da mülteci sorunu İtalya'nın tek başına göğüslemek zorunda kaldığı bir durum olmaya devam etmektedir.

3.1. Mülteci Krizi Konusunda İtalya'nın Tutumu

BM'ye bağlı Uluslararası Göç Örgütü (IOM), Ocak 2017'den bu yana deniz yoluyla Avrupa'ya gelen göçmen sayısının 100 binlerin üzerine ulaştığını açıklamıştır. Bu göçmenlerin % 85'inin İtalya'ya, geri kalanlarınsa Yunanistan, Kıbrıs ve İspanya'ya gittiği belirtilmiştir. IOM yayımladığı açıklamayla, AB üyesi ülkeleri İtalya ile dayanışma göstermeye çağırmiş ve

açıklamasında, “Kurtarılan göçmenlerin kabulü, yalnızca İtalya’yı ilgilendiren bir konu olarak görülemez, bu tüm Avrupa’yı ilgilendiren bir meseledir” denilmiştir (Övgü, 2017).

Birleşmiş Milletler insan hakları uzmanı ve özel raportörü François Crépeau Avrupa Devletleri ve uluslararası toplum tarafından yeni ve uyumlu bir stratejik yaklaşım gerektiği uyarısında bulunmuştur. 2014 yılında İtalya, Akdeniz’i geçmek isteyen çocukların, erkeklerin ve kadınların -bazen de hamile- 150 binden fazla insanın hayatını kurtarıırken bunlardan bazıları olağanüstü bir çaba gösterilmeksizin ölüme terk edilmiştir. Ancak İtalya’nın hayat kurtarma operasyonu, eleştirilere ve diğer Avrupa ülkelerinden finansal ya da insani yardım eksikliğine dayanmak zorunda kalmıştır. “İtalyan hükümeti bu insani krize karşı cesur bir tavır sergiledi, çünkü sadece hayat kurtarmakla kalmadıklarını aynı zamanda bunu tek başına yapmak zorunda kaldıklarını” ve bunu da içerdeki muhalefet fırtınasına rağmen yaptığını söyleyen Crépeau, yüksek işsizlik ve ekonomik krizin olduğu bir zamanda arama kurtarma operasyonuna ayda 9 milyon avro ayırdığına da dikkat çekmiştir. Mare Nostrum operasyonunun, Avrupa’daki diğer ülkelerden gelen destek ve fon eksikliği yüzünden sona erdiğini hatırlatan Crépeau, “İtalya’nın deniz sınırı, ortak bir Avrupa dış sınırı. Ortak bir sınıra sahip olmak ortak bir sorumluluğu ima eder.” (UNOHCHR, 2014) sözleri ile de mülteci krizinin İtalya’nın değil Avrupa’nın ortak sorunu olarak yorumlanması gereğine işaret etmiştir.

İtalyan yetkililerin, Kuzey Avrupa için ülkeden kaçan Suriyeli mültecilere göz yumduğu yönündeki iddialar da İtalya’nın felakete yol açtığı gerekçesiyle eleştiri konusu edilmiştir. Konuya ilişkin olarak İtalyan Mülteciler Konseyi direktörü Christopher Hein, Suriyeli göçmenlerin mülteci merkezlerini terk etmesini engelleyen bir yasa bulunmadığına dikkat çekerek: “Buralar hapisane değil. İnsanlar gerçekten de çıkabilirler. Göçmenler oldukça serbest hareket edebiliyor. Kanunen İtalya, diğer Schengen ülkelerine gitmek istediğinde onları durduramaz.” demiştir (Foreign Policy, 2015).

Gramaglia’ya göre İtalya, diğerleri gibi, göçü sadece acil bir durum değil, aynı zamanda yapısal bir gerçeklik olarak yönetmelidir. Hatta göçün, ekonomik türün yaşlanması ve nüfusu kısıtlayan ülkeler için bir kalkınma fırsatı olabileceği fikrini kabul etmesi gerekmektedir (Gramaglia, 2015).

İtalya, kurtarılan ve ihtiyaç duyan kişilere koruma sunan kişilerin alınmasında önemli bir rol oynamaktadır. Bu çabalar sürdürülmeli ve güçlendirilmelidir, ancak bu tek başına bir İtalya sorunu olamaz (Aljazeera, 2017).

İtalya’nın yüklendiği ve/veya yüklenmek zorunda kaldığı Avrupa mülteci sorununda kendinden bekleneni ortaya koyduğunu ve en azından bu yönde olumlu tepkiler aldığını söylemek yanlış olmayacaktır. Tüm Avrupa’nın ortak bir sorunu olan bu mülteci krizinde İtalya’nın tek başına kalması her ne kadar tespit edilse ve İtalya’ya hak verilse de eleştirenler de yok değildir. İtalya’nın gerekli sınır kontrollerini yapmadığı ve kuzeye mülteci çıkışına izin verdiği genelde bu eleştirilerin başını çekmektedir.

3.2. İtalya’da Mültecilerin Hukuki Durumu

Dublin II gereğince ülkesinde ölüm riski, siyasi baskı ve benzeri sıkıntılar yaşayan kişiler sığınmak üzere yaşadığı yerden kopup geldiğinde, Avrupa sınırları içinde topraklarına ayak bastığı ilk ülkeye iltica başvurusunu, ilk resmi kaydını yapmak zorundadır. Bu durum aynı zamanda mültecinin resmen ilk geldiği topraklarda kalma zorunluluğu ve iltica başvurusunun o

söz konusu ilk ülkede değerlendirilmesi ve karara bağlanması zorunluluğunu doğurur (Gürgen, 2015).

İtalya'ya geldiklerinde mültecilere neler oluyor? Büyük çoğunluğun yolculuğu, İtalya'nın toplama merkezlerinden biriyle bitiyor. 2016 yılı itibariyle, İtalya sığınma sisteminde 175.000'den fazla göçmen kayıtlı ve bunlar ülkenin 3.000 acil barınma merkezinde yaşıyor. Kaçının sistem dışında belgelenmemiş olarak yaşadığını kimse bilmiyor. Sığınma başvurularını reddedenler, İtalyan polisi tarafından, yedi gün içinde Roma'nın uluslararası havalimanı vasıtasıyla ülkeyi terk etmelerini isteyen bir uyarı almaktadır. Çoğu, elbette uyarıyı göz ardı ederek ya İtalya'da kalmak ya da yeni bir sığınma başvurusunda bulunmak için başka bir Avrupa ülkesine gitmeye çalışmaktadır (Webb, 2016).

Nispeten az sayıda mülteci, büyük ölçüde İtalyan yetkililerin sıkı tedbirleri nedeniyle, İtalya'nın komşu sınırları olan Fransa, Avusturya ya da İsviçre'ye (kuzeye) yönelirken, uygulanan sıkı göçmen politikası nedeniyle bunu yapmak daha da zorlaşmıştır (Politi, 2017). Güney İtalya kayıt merkezlerinde polis mültecilere parmak izlerini aldırılmaya zorlamakta ve kuzeyde de sınır polisi sürekli devriye gezmektedir (Albonico, 2017).

Sicilya'daki ilk karşılama mülteciler için oldukça zordur. Mülteciler dört limandan birinde iniş yaparken, mültecilerin yasal statüsünü belirlemek için 50 kişilik gruplar halinde polisler tarafından incelemeler yapıldıktan sonra fotoğraflanması, parmak izi alınması ve sağlık kontrolü için Sicilya'nın üç noktasından birine gönderilmektedir. Ekonomik göçmenler ve sığınmacılar arasında ayırım yapılmaya çalışılmaktadır, ancak bu ayırım kararı yasal dayanaktan yoksundur. Varış noktalarından geçen mülteciler 72 saat içinde teorik olarak İtalya'nın dört bir yanına yerleştirilmek üzere toplama merkezlerine dağıtılmaktadır (Wintour, 2017).

AB istatistik ajansına göre, İtalya'daki sığınma başvurusunda bulunan kişilerin sadece küçük bir kısmı resmi mülteci statüsünü kazanma olasılığına sahip olmaktadır. İtalya, 2015'te 20 kişiye yasal statü kazandırmıştır (BBC, 2016).

Sığınma kararı beklerken İtalya'da kalanlar için, ülkenin acil barınma merkezindeki koşullar genellikle çok yetersizdir. Merkezler çoğunlukla göçmen başına günde yaklaşık 35 avro alan küçük işletmeler ya da özel kişiler tarafından işletilmekte ve bunların birçoğu AB'den gelmektedir (Webb, 2016).

AB Sayıştay'ının verdiği yeni bir rapora göre, kabul merkezlerinin yetersiz olduğu bildirilmiştir. Önemli miktarda AB desteğine rağmen İtalya'daki mevcut kabul merkezleri göçmenleri düzgün şekilde almamaktadır. Denetçiler, merkezi olarak Brüksel tarafından etkili bir yardım sağlamak adına görevlendirilen uzmanların çok kısa bir süre orada olduğunu tespit etmiştir. Raporun sorumluluğunu üstlenen Avrupa Sayıştay'ının iki üyesinden biri olan Hans Gustaf Wessberg, "Bu konunun acil bir mesele olarak ele alınması gerekiyor" demiştir (Tempest, 2017).

3.3. Lampedusa Trajedisi ve İtalya Üzerindeki Etkisi

İtalyan adası Lampedusa, İtalya'nın Afrika'ya en yakın kısmıdır. Bu ada yüzlerce Suriyeli mültecinin ölümüne şahitlik etmiş ve hazin bir trajedinin adı olmuştur. Bu trajedide Suriyeli 480 kadar mülteciyi taşıyan bir gemi 10 Ekim 2013'te, Libya'nın Zuwarah şehrinden ayrılmış ve Malta ile Tunus arasında yer alan Lampedusa adasına doğru yola çıkmıştır. Ada'nın güneyinden

61 deniz mili uzaktayken, 60’ı çocuk 268 kişi bu geminin batması sonucunda hayatını kaybetmiştir. Yolcuların çoğu, 2011 yılında ülkelerinde iç çatışmanın patlak vermesi ile ülkelerini terk ederek Libya’ya gelen Suriyelilerdi.

İtalyan makamlarının, teknelerinin tehlikede olduğunu bildirmelerine rağmen yüzlerce Suriyeli mültecinin boğulmasına izin verdiği gerçeğini ortaya koyan yeni ses kasetleri ise olaydan çok sonra dünya kamuoyunun bilgisine sunulmuştur. İtalyan dergisi L’Espresso, Malta’daki kaynaklardan araştırmacı gazeteci Fabrizio Gatti’ye verdiği röportajları ve gemi üyesi Mohammed Jammo ile İtalyan yetkililer arasındaki görüşmeleri belgelemiştir (Moore, 2017).

Gemileri sabah 5’te yola çıkmış ve ertesi gün Lampedusa’nın 61 deniz mili güneyinde batarken yolcuların bir kısmı İtalyan ve Malta gemileri tarafından kurtarılmış ancak birçoğu kurtarma ekibi gelmeden ölmüştür. Gemi İtalyan topraklara daha yakın olmasına rağmen, Malta’nın Avrupa sözleşmeleri uyarınca arama ve kurtarmadan sorumlu olduğu uluslararası suların bir bölümündeydi. Fakat o sırada, İtalya’nın mülteci gemisinden 20 deniz mili uzakta bir askeri gemi vardı. Malta’nın en yakın gemisi 70 deniz mili uzaktaydı. Kayıtları inceleyen Gatti, yardım edebilen en yakın gemi olan İtalyan gemisinin mültecileri uluslararası deniz hukuku çerçevesinde kurtarma yükümlülüğüne dikkat çekmiştir (Momigliano, 2017).

Trajik olaydan hemen hemen dört yıl sonra gerçekler ortaya çıkmıştır. Bugün bu elim olay Avrupa mülteci krizinin en büyük trajedilerinden biri olarak kabul edilmektedir. Bir kaza olarak düşünülen bu feci olay, L’Espresso Dergisi tarafından sızdırılan bir ses kasetinin yayımlanması ile İtalyan makamlarının birkaç saat önce mülteci gemisinin tehlikede olduğunu bildirmesine rağmen Suriyelilerin boğulmasına izin verdikleri gerçeği İtalya üzerinde ciddi bir baskı yaratmıştır. İtalya’da kamuoyunu şok eden bu boğulma trajedisi sonrasında, 2013 sonbaharında Libya kara sularındaki Mare Nostrum ile devriye görevinin güvenli olmayan gemilerde göçmenleri kurtarmak için başlatılmış ve bir yıl sonra Mare Nostrum, AB’nin dış sınırlarını güvence altına almak için Frontex programının bir parçası olarak Avrupa Triton misyonu ile değiştirilmiştir (Gramaglia, 2015).

Crépeau’ya göre Lampedusa trajedisinden çıkarılabilecek en önemli ders, baskıcı politikalar düzensiz göçü engellemekte başarısız olmuş, çünkü umut her zaman daha güçlü gelmiştir. Uluslararası sınırları sızdırmaz hale getirmek imkânsızdır ve bunu durdurmak için gösterilen tüm çabalara rağmen göçmenler hayatlarını ortaya koyarak gelmeye devam edecektir (UNOHCHR, 2014).

3.4. İtalya’nın Mülteci Krizinden Kurtulma Arayışları

İtalyan makamları mülteci krizinin getirmiş olduğu yük altında bunalmış durumdadır. AB sınır otoritesi olan Frontex tarafından yürütülen operasyonlar kapsamına girmeyen Akdeniz’in bazı kısımlarında, gönüllüler ve yardım görevlileri tarafından sıkıntı içindeki mülteci gemileri aranmakta ve izlenmektedir. İtalya bir taraftan sınırlarında gelişen sivil baskılarla uğraşırken, diğer taraftan Afrika’dan gelen göçmen akınıyla baş etmede büyük ölçüde kendi başına bir yol izlemek zorunda kalmaktadır. Eski Başbakan Matteo Renzi’nin uyarısına rağmen, diğer AB ülkeleri işbirliği yapma konusunda çok az isteklidir. Renzi istifasından kısa süre önce ülkesinin “bu şekilde bir yıl daha geçiremeyeceğini” söylemiştir (Albonico, 2017).

Aynı zamanda İtalya'nın Beş Yıldızlı Hareket'ten Kuzey Ligi'ne kadar popüler muhalefet partileri, hükümet ve Akdeniz'deki göçmenleri kurtarmak için yardım eden sivil toplum örgütleri üzerinde baskı oluşturmaktadır. Sicilya savcılarını insan kaçakçıları ile özel kurtarma gemileri arasında olası bir gizli anlaşmaya ilişkin soruşturma başlattıktan sonra eleştiriler daha da artmıştır. Ancak üst düzey hükümet yetkilileri ve STK'lar iddiaları temelsiz olarak reddetmiş ve tek amacın hayat kurtarmak olduğu yönünde ısrarcı olmuştur (Politi, 2017).

İtalya'da popülistler nüfuz kazanırsa, İtalya'nın eski uygulamalarını yeniden canlandırabilirler. Yeni gelenlerin sığınma taleplerini kaydetmek yerine, yetkililer sınır dışı emirleri verebilirler. Bu durumda göçmenlerin ülkeyi iki hafta içinde terk etmesi gerekecektir. Şimdiye kadar, İtalyan hükümeti bu uygulamadan özenle kaçınmıştı. Ancak İtalya hem kendi içinde hem de dışı karşı bu sorunla mücadele ederken AB sorunun dışında kalmayı tercih etmiştir. AB İtalya'ya yaptıkları karşılığında para önermekle ve mültecileri üye devletler arasında yeniden dağıtma sözüyle yetinmiştir. Özellikle İtalyan makamlarına yapılan ağır eleştiriler uzun süredir gündemde olduğu göz önüne alındığında, ortak bir Avrupa çözümü daha acil görünmektedir (Albonico, 2017).

G7 liderler zirvesi mülteci ve göçmen çocukların güvende tutulmasına yönelik somut bir politika benimsenmesi adına önemli bir fırsat olabilirdi. Taormina Zirvesi İtalya'da mülteci krizinin çözümüne dair bir beklenti oluşturmuştur ancak G7 liderleri mülteci kriziyle baş etmede başarı kaydedememiştir. Taormina Zirvesi bir dönüm noktası olmadığını göstermiş ve yaklaşan seçimlerin etkisiyle Zirvede daha popülist yaklaşımlar görülmüştür. Dolayısıyla Taormina Zirvesi, İtalyan hükümetinin beklediği mülteci tartışmalarında diplomatik bir dönüm noktası olarak ortaya çıkmamıştır. Trump yönetimi, mültecilerin haklarını savunan bir planı adeta yok saymıştır. Muhtemelen Zirvenin tek pratik sonucu tüm mülteci gemilerinin yedi gün boyunca Sicilya'ya inmesini yasaklamasıydı (Wintour, 2017).

3.5. Suriyeli Mülteciler İtalyanlar için Bir Umut Olabilir mi?

İtalya'nın kuzeyi güneyine kıyasla daha az mülteciyi ağırlamaktadır. Veneto bölgesinde bu oran % 4, Ligurya'da % 2 dolayındadır (Deutsche Welle Türkçe, 2015). İtalya'nın kuzeyi ve güneyindeki mültecilere bakış da ister istemez farklılık göstermektedir. İtalya'da tek tip bir mülteci algısı olduğunu söylemek mümkün değildir.

Kimi İtalyan, kısmen, yurtdışından yeni nesil işçilerin, İtalyan toplumuna entegre olmaları halinde, ülkedeki nüfusun azalmamasına yardımcı olabileceğini düşünmektedir. İtalyan nüfusun yaşlanıyor ve azalıyor olması ve özellikle kırsal alanlardaki tarımsal çürümenin çoğalması endişe vericidir. Bu nedenle Riace'da göçmen ve mültecilerin Sahra altı Afrika, Pakistan, Afganistan, Bangladeş ve şimdi Suriye'den geliyor olması önemlidir. Gelenler, kasabayı çevreleyen tepelerde koyun otlatmakta, traktörlerle yol açmakta, kasaba meydanındaki sokakları süpürmekte ve şehrin sakinleri ile birlikte kasabadaki esnaf dükkânlarında çalışmaktadır (Swell, 2017). Bu mültecilerin İtalya'nın ölmekte olan kasabalarına hayat verdiğini burada not etmek önemlidir.

Nüfusunu kaybederek yok olmanın eşiğine gelen İtalya'daki küçük bir kasaba Suriyeli mülteciler ile hayatta kalmanın adeta çözümü olmuştur. İtalya'nın terk edilen yerlerini canlandırmanın anahtarı görülen 1,5 milyon Suriyeli mültecinin yerel halkın uzak durduğu Lübnan'ın aksine, bu İtalyan topluluğunun liderleri, ekonomilerini yeniden inşa etmeye yardım

eden mültecilere ilişkin umutlarını dile getirmiştir. Örnek olarak Halep’ten gelen bir aile, daha iyi ekonomik fırsatlar bulmak için genç İtalyanların büyük oranda terk ettiği Güneydoğudaki Reggio Calabria şehrine gelmiş ve kepenkli okulların ve nadas alanlarının arkasına yerleşmiştir (Swell, 2017).

Göçmenlere hoş geldiniz diyen ve geçen yıl dünyanın en büyük 50 liderinin Fortune Dergisi’nin listesinde yer alan Lucano, belediye başkanlığını kazanmış ve Riace belediye binasında düzenlenen bir röportajda “Temelde insani bir alternatif önermekteyiz” diye seslenmiştir. Lucano şehrine gelen mültecilere kucak açarak, sınırların kalktığı iddia edilen global dünyaya, çitlerle ve duvarlarla engeller koymaya çalışan devletlere bir mesaj gönderdiğini de düşünmektedir (Swell, 2017).

İtalya’da bu şekilde mültecilere kucak açan örneklerin artması, iki taraf menfaatine doğru sonuçlar doğuracaktır. Bu gelişmelerin çoğalmasında Avrupa, bozulan imajını düzeltme ve insanlık onurunu gösterme imkânı bulabilecektir. Aynı zamanda Avrupa toplumuna entegre olmuş bu mülteciler ile genç nüfus dinamizmine ulaşılabilecektir.

4. Suriye Mülteci Sorunu Çerçevesinde İtalya’nın AB ile İlişkileri

2003’te AB ülkeleri, mültecilerin Birlik topraklarına geliş yolunun ne şekilde ele alınacağını bir diğer ifadeyle “ilk ülke” kuralını düzenleyen Dublin II’yi kabul etmiştir.¹ Tüzüğe göre bir göçmenin varış yaptığı ülkede ancak işlem yapılabilir. AB’nin 2015 mülteci krizine acil müdahalesi sonucunda Yunanistan ve İtalya’da varış noktaları oluşmuştur.² Bundan dolayı Avrupa’ya deniz yoluyla geçen mültecilerin iki ana varış ülkesi Yunanistan ve İtalya’dır. Bununla birlikte, bu iki ülkede ortak bir eylem yürütülebilmesi için gereken koordinasyon ve finansman çalışmaları bağlamında pek bir şey yapıldığı söylenemez (Baboulias, 2015).

Dublin sisteminin kırılmaya başlaması ilk kez, AB’den beklediği desteği göremeyen ve mülteciler konusunda tamamen yalnız bırakılan İtalya’nın bu duruma daha fazla katlanamayacağını duyurması ile başlamıştır. İtalya, akın akın gelen mültecileri artık kaldıramayacağı/tutamayacağı bir noktaya ulaştığında kendi sınırlarında işlem yapmayarak ileriye (kuzeye) doğru bu mültecilerin gitmesine izin vermesi de bu sefer Avrupalı devletlerde bir endişeye ve İtalya’yı suçlayıcı bir tavra dönüşmüştür.

Avrupa’da kimileri mültecilerin geldikleri ülkelerdeki seyahat ve kabul koşulları hakkındaki bilgilendirici kampanyaların caydırıcı olacağı görüşündedir. Bu görüş merkezinde “Ne kadar zalim olduğumuzu gösterirsek ülkemizden uzak dururlar” yaklaşımı benimsenmektedir. Bu da insanların aslında savaş bölgelerinden kaçmadığı, Avrupa’ya sadece maddi fayda sağlamak için geldikleri fikrinin bir sonucudur. Her ne kadar bu mülteciler dışlansa da, Avrupa’ya ulaşmaları caydırma politikaları ile engellenmeye çalışılsa da işe yaradığı pek söylenemez (Baboulias, 2015).

2015 yılının ilk günlerinde, Akdeniz’de İtalya açıklarında mürettebatsız ve kontrolünü kaybetmiş şekilde kurtarılan (Sierra Leone bandıralı) Ezadeen isimli gemide 450 kaçak Suriyeli

¹ AB Dublin II Yönetmeliği; Konsey Tüzüğü (EC) 343/2003, 18 Şubat 2003.

² Bu ilk sınır ayak basılan ilk AB toprağı şimdiki kadar genellikle İtalya (Lembadusa adası) veya çoğu kez İspanya olmuştur (Cebelitarık geçişi). Güncel olarak da ilk AB toprağı ve/veya ilk ülke, Suriyeliler akını nedeniyle, Yunanistan adaları ve Meriç nehri hattı olmaktadır (Gürgen, 2015).

mültecinin bulunması, Avrupa'nın Suriye krizine yönelik tavrı açısından bir dönüm noktası olarak kabul edilebilir. Avrupa, yanı başında 200 bin kişinin ölümüne sebep olan bu iç savaşa mümkün mertebe uzak durmaya, mesafeli kalmaya çalışmıştır. Ancak bölgedeki çatışmanın doğurduğu korkunç taktiklerin sonuncusu olarak Ezadeen gibi "hayalet gemilerin" ortaya çıkışı, "varil bombası" terimini de tedavüle sokan iç savaşa ilişkin stratejinin yeniden değerlendirilmesini gerektirebilir (Denselow, 2015).

Hayalet gemiler, hem yeni bir taktiği (insanları kışın uzun mesafeler boyunca taşımak için büyük kargo gemilerinden yararlanılmasını) hem de yeni bir eğilimi (Suriye'den gelen mültecileri) temsil ediyor. 2014 yılında yaklaşık 230 bin kişi Akdeniz üzerinden kaçak olarak AB topraklarına giriş yaparken, bu sayının büyük kısmı 160 bin göçmen ile İtalya'ya düşmüştür. Kaçak göçmenlerin 3.500'ü ise yolda hayatını kaybetmiştir. UNHCR tarafından yapılan açıklamaya göre, 2014 yılında ilk kez ağırlıklı olarak Suriye'den gelen kişiler, bu trajik insan trafiğinin başlıca bileşenlerinden biri haline gelerek, kaçak göçmenlerin neredeyse yarısını teşkil etmiştir (Denselow, 2015). Bu haliyle İtalyan hükümetine baskı yapmak da çok zor görünmektedir. Zira Avrupa mülteci yükünü büyük oranda İtalya taşımaktadır.

Bütün bunların bir Avrupa meselesi olmaktan ziyade ulusal olduğu iddiası sadece İtalya'ya değil Yunanistan'a da giden göçmen sayısıyla güçlenmiştir. Sonuç ise, Avrupa Komisyonu'nun yükü 28 AB üyesi ülkedeki tüm paydaşlara paylaşma planı olmuştur (Gramaglia, 2015). Bu plana rağmen İtalya, AB'yi göç konusunda kendisini yalnız bırakmakla suçlamış ve diğer Avrupa ülkelerinden beklediği desteğe karşılık alamamıştır. Akdeniz üzerinden Avrupa'ya kaçarken kurtarılan göçmenlerin yalnızca İtalyan limanlarına getirilmesine karşı çıkan Roma yönetimi, İspanya ve Fransa'ya yaptığı "siz de limanlarınızı aın" ağrısına olumsuz yanıt almıştır. İtalya'nın kuzey komşusu Avusturya da göçmen geçişlerini önlemek için sınıra asker konuşlandırılacağını açıklamıştır. Yaz aylarında deniz yoluyla gelen göçmen sayısının artması üzerine İtalya, tüm bu göçmenlerin İtalyan limanlarına taşınmasının sürdürülebilir bir politika olmadığı gerekçesiyle limanlarını kapama tehdidinde bulunmuştur (Pınar, 2017).

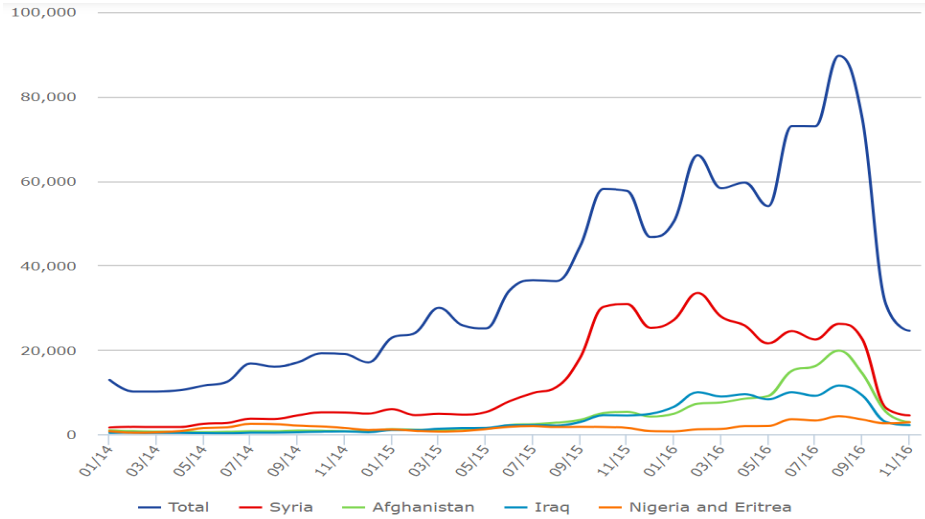
İtalya'nın çağrısına itibar etmeyen Avrupa ülkeleri kendi mülteci programlarını durdurmaya başlamış ve Avrupalı hükümetler, ülkelerinin sınırlarını çitler, duvarlar ve muhafızlarla gelecekteki toplu göçlere karşı güçlendirmeye çalışmıştır (Park, 2017). Almanya, İsveç ve Malta gibi istisnalar dışında Avrupa ülkeleri, mültecileri AB tarafından oluşturulan kota sistemi çerçevesinde İtalya'dan almaya yönelik yükümlölüklerini yerine getirmek adına neredeyse hiç bir şey yapmamıştır. 2017 Nisan itibariyle, İtalya'dan Avrupa'daki başka bölgelere (AB hedefinin % 11'i) sadece 5 bin 920 sığınmacı gönderilmiştir. İtalya'ya inen refakatsiz yalnızca bir ocuğa İtalya'nın dışında sığınma hakkı verilmiştir. Avrupa Komisyonu'nun başkanı Jean-Claude Juncker, İtalya'nın muamelesinin geleceğe yönelik bir sonucuna işaret etmiş ve "Avrupa'nın onurunu kurtarmış" olduğunu söyleyerek övgüde bulunmuştur. Ancak diplomatlar bu durumun daha ne kadar sürdürülebilir olduğu konusunda endişelidir (Wintour, 2017).

İtalyan hükümetleri soruna dair farklı yaklaşımlar tercih etmiştir. Bunlardan bazıları AB'yi verimsizlik ve İtalya'nın yardım çağrısına yanıt verememe nedeniyle sorumlu tutarken diğerleri, AB ülkelerinde geçekleşen göçmen krizinin yalnızca bir olgu değil yapısal bir olay olduğuna ikna etmeye çalışmış ve tampon çözümler aramıştır. Bu arada, diğer AB ülkeleri, İtalya'yı kendi ülkelerine geri gönderilmesi gereken ekonomik göçmenlerle ilgili mevcut

anlaşmaları ve ilk girdikleri AB ülkesi tarafından değerlendirilmesi gereken sığınmacıları göz ardı ettikleri için suçlu ilan etmiştir. İtalya’nın bunu yap(a)maması, göçmenleri hızla İtalyan mülteci merkezlerini terk etmeye ve Fransa, Almanya ya da İsveç’e yönelmeye itmiştir. Bu yaklaşım, özellikle Fransa’da sınır gerilimi yaratmıştır (Gramaglia, 2015).

Suriye ve diğer ülkelerden gelen ve AB sınırlarına ulaşan 1.5 milyonun üstünde sığınmacıya Almanya ve İsveç sınırlarını açarken diğer ülkeler, özellikle Doğu Avrupa ve Balkanlar çitler inşa etmiş ve AB içi ilişkilerde büyük bir krizin başlamasına neden olmuştur. Bununla birlikte en düzensiz sığınmacıların Avrupa kıyılarında ayak bastığı İtalya ve Yunanistan’ın kıyılarında ve adalarında büyük darboğazlar oluşmuştur (Tempest, 2017).

İtalya’ya gelen mültecilerin çoğunluğu, kuzeye doğru gitmeyi tercih etmektedir. Birçok mülteci İtalya’da sığınma istememektedir (Albonico, 2017). Avrupa’daki neredeyse tüm Suriyeli mülteciler İtalya’dan kuzeye yönelmektedir. BM Mülteci Ajansı’na göre, Nisan 2011 ile Aralık 2014 arasında AB’ye sığınma için başvuran toplam Süryani sayısı 217.724’tür. Bu mültecilerin çoğunluğu İtalya’ya gelmiş olsa da, yalnızca 1.967’si (% 1’den az) orada kalmıştır. En popüler yerler, Kuzey Avrupa ve İskandinavya’nın zengin ülkeleridir. Suriyelilerin 59.529’unun Almanya’da, 53.750’sinin İsveç’te, 11.710’unun Hollanda’da sığınma hakkı başvurusu bulunmaktadır (Foreign Policy, 2015).

Şekil 4: Almanya’daki Başlıca Sığınma Başvuruları

Kaynak: Eurostat (<http://ec.europa.eu/eurostat/web/asylum-and-managed-migration/data/database>)

Suriye iç savaşından kaçan sığınmacıların, çoğunluğunun Türkiye, Lübnan ve Ürdün’de geçen birkaç yılın ardından, 2014 ve 2015 yılının sonlarında sayılarında büyük bir artış görülmüş ve AB sisteminin tamamı büyük bir baskı altına girmiştir. Belgesiz gelenlerin bir kısmı büyük oranda kuzey veya batı Afrika’dandır. Buna ek olarak kriz, Kuzey Afrika’nın Orta Akdeniz rotasından İtalya’ya (Doğu Akdeniz’e), Türkiye’den Yunanistan’a geçtiği görülmüştür (Tempest, 2017).

5. Türkiye-AB Anlaşmasının Mülteci Sorunu Üzerindeki Etkisi

İtalya, 2016 yılında Akdeniz’i geçip İtalya’ya ulaşan 171.000 göçmenin yeni bir rekor oluşturduğunu açıklamış ve sığınma sisteminin, alım merkezlerinde 176.000’den fazla kişiyle zor durumda olduğunu duyurmuştu. Peki neden İtalya, Türkiye’den AB’ye giden göçmen krizinin azaldığı göz önüne alındığında, giderek daha fazla göçmen görüyordu? Gerçekten de göçle ilgili kriz bir taraftan devam ederken, diğer taraftan Yunanistan’a geçen mültecilerin rakamlarında büyük oranda gerileme görülmüştür. Bunun nedeni sıkı kontroller, çitler ve AB ile Türkiye arasındaki anlaşma, mültecilerin Balkanlar üzerinden Orta ve Batı Avrupa’ya akmasıyla açıklanabilir (BBC, 2016).

İtalya’ya sığınmadaki artış, 2017 yılında sadece 5.600 mültecinin deniz yoluyla geldiği Yunanistan’dan oldukça farklıdır. 2015 yılında Yunan adaları, Almanya’ya gelen Suriyeli mültecilerin “Balkan güzergâhı” için başlangıç noktasıyken, 2016 başlarında AB ile Türkiye arasındaki çekişmeli bir anlaşma sonucunda bu akış çarpıcı bir şekilde sınırlanmıştır (Politi, 2017).

Türkiye’den gelen akın gerçekten durdu mu? Yunanistan ve Balkanlar üzerinden göç edenler için, 18 Mart 2016 mutabakatı ile AB ile Türkiye arasında bir anlaşma sağlanmış ve bu güzergâhlar büyük oranda kapatılmıştır (BBC, 2016). Türkiye’den Yunanistan’a göç, 2016’da AB-Türkiye anlaşması sonrasında büyük ölçüde durmuştur. Anlaşma yürürlüğe girdikten sonra Yunanistan’a gelenlerin sayısı 2016’da düşerken İtalya’ya gelenlerin sayısı artmıştır (Park, 2017).

Frontex’in açıklaması da Türkiye üzerinden gelen mültecilerin Avrupa’ya olan akınlarının yavaşladığını teyit eder niteliktedir. Ege Denizi’ni geçerek Yunanistan’a ulaşmaya çalışan kişileri durdurmak için Ankara ile gerçekleşen anlaşma sonrasında, Nisan ayından bu yana mülteci akınının önemli derecede yavaşladığı söylenebilir (Euronews, 2016).

Tablo 1: Akdeniz Yoluyla Avrupa’ya Göç

	1 Ocak-16 Temmuz 2017		2016	
	Gelenler	Ölümler	Gelenler	Ölümler
<i>İtalya</i>	93.357	2.207	79.861	2.526
<i>İspanya</i>	7.389	115	2.476	87
<i>Yunanistan</i>	10.044	37	159.177	383
<i>Kıbrıs</i>	358	0	345	0
Toplam	111.148	2.359	241.859	2.996

Kaynak: International Organization for Migration;

Tablo 1’den de rahatlıkla görülmektedir ki, Akdeniz yolunu kullanan göçmenler Türkiye-AB anlaşması sonrasında açıkça Yunanistan yerine İtalya’yı tercih etmek zorunda kalmıştır. Belirgin bir şekilde görülen bu göç dalgasındaki kaymanın İtalya’yı ciddi anlamda zorlayacağı ortadadır.

Göçmenlerin ve mültecilerin akışı 2016’da yavaşlamış olabilir, ancak bittiğini söylemek imkânsızdır. Zira Ege göç rotasındaki mülteci göçü Türkiye’nin de önemli desteği ile durdurulmuş ancak İtalya tek başına, Akdeniz yoluyla, Avrupa’nın merkezine giriş noktası haline gelmiştir (Webb, 2016).

6. Sonuç

İtalya Yunanistan ile birlikte mülteci krizinde öne çıkan Avrupa’nın iki ülkesinden biridir. Arap Baharı’nın etkisiyle ülkelerini terke zorlanan birçok insan bu iki devletin sınırlarında kendilerini bulmuştur. Binlercesi Avrupa’ya ulaşma yolunda hayatını kaybederken yüz binlercesi hedefine ulaşmıştır. Tabii sorun Avrupa’nın bu iki varış noktasına ulaşmakla bitmemektedir. Bu iki devletin sınırları nihai hedef olmayıp, asıl hedef Kuzey Avrupa’nın refah sunan devletlerine ulaşabilmektir.

UNHCR’nin tabiriyle “dünyanın en tehlikeli rotasında” bu yolculuğa çıkan Suriyeliler, her şeylerini riske atmakta ve ölümü dahi göze almaktadır. Binlerce çocuğun ölümüne yol açan bu krizin, insanları daha iyi bir gelecek umuduyla daha birçok ölüm yolculuğuna çıkartacağını iyi anlaşılması gerekmektedir.

İnsanların neden ülkelerini terke mecbur kaldığı sorununa eğilerek meseleyi Avrupa sınırlarında değil, asıl çıkış noktasında çözmeye çalışmanın daha akıllıca bir politika olacağı ortadadır. Buradan hareketle dünyanın ve özellikle Avrupalı devletlerin meseleye yaklaşması isabetli bir tutum olacaktır.

Bu mülteci krizi, Orta Doğu ve Kuzey Afrika’da meydana gelen ve tüm dünyayı az çok etkileyen Arap Baharı’nın bir yan etkisidir. Belki bu mülteci göç akını hesap edilememiş ya da bu seviyelere ulaşarak Avrupa için ciddi bir sorun/tehdit halini alacağı ön görülemediği olabilir. Hatta İtalya ve Yunanistan gibi iki Avrupa (AB) devletinin Akdeniz ve Ege Denizi üzerinden bu kadar yoğun göçmen ve mülteci akınına maruz kalacağını da hiç düşünülmediği söylenebilir.

Bu krizi öngöremeyen, kriz öncesi önleyici ve etkili bir politika geliştiremeyen AB, sonradan birtakım çözüm arayışına girmiş olsa da bu konuda başarılı olduğunu söylemek mümkün değildir. İtalya bu başarısız politikanın sonuçlarına katlanmak zorunda kalmaktadır. Türkiye ile 2016 Martında varılan mutabakat sonrası Türkiye’nin de kriz sürecine yaptığı olumlu ve özverili katkı ile Yunanistan’a Ege rotası üzerinden gelen mülteci akını neredeyse durma noktasına gelmiş olabilir ancak bu sefer Ege’den Akdeniz’e kayan ve İtalya’nın sınırlarına yığılan yeni bir durum ortaya çıkmıştır. Mülteci sayısında değil rotasında bir değişiklik veya yoğunluk yaşanmaya başlamıştır. Bu yeni durumdan en çok zarar gören ve bu yığılmanın üstesinden gelmekte zorlanan İtalya olmuştur. Bu noktada İtalya’nın mülteci krizine çözüm arayışı ve sesini Avrupa devletlerine ve AB’ye ulaştırma çabalarında da pek olumlu sonuçlar aldığı söylenemez.

AB’nin mülteci politikasını baştan sona gözden geçirmesi gerekmektedir. Sınır ve sahil güvenliğini artırarak Avrupa kalesini güçlendirmek, mülteci akınına durdurmada caydırıcı bir önlem olarak görülmemeli. Mülteci sorununu Avrupa bütününe bir meselesi olarak görmek doğru bir yaklaşım olacaktır. Zira Dublin II, AB içinde eşitsizlik yaratarak, sınırdaki ülkeleri kaldırabileceklerinden çok daha büyük bir sorun ve yükü baş başa bırakmaktadır. AB ve üye devletler tarafından mültecilerin ağırlıklı olarak Yunanistan ve İtalya’dan diğer Avrupa ülkelerine götürmek için kabul edilen yükü dengeli bir şekilde dağıtma planı, acilen ve tamamen işler ve uygulanabilir hale getirilmelidir. Aksi takdirde dünya Suriyeli mültecilerin de yer aldığı yeni Lampedusa trajedileri yaşamaya ve hayalet (ölüm) gemileri görmeye devam edecektir.

Kaynakça

- Albonico, L., Maxwell, P., Otasevic, V., Teunis, C. and Wecker, K. (2017). "Mediterranean Migraine, Italy's Growing Refugee Problem", Spiegel, 24.01.2017, <http://www.spiegel.de/international/europe/italy-refugee-problem-spells-trouble-for-europe-a-1131506.html>
- Aljazeera (2017). "UN urges Europe to help Italy with refugee 'tragedy'", 02.07.2017, <http://www.aljazeera.com/news/2017/07/urges-europe-italy-refugee-tragedy-170702035708347.html>
- Baboulias, Y. (2015). "Avrupa'nın çöken mülteci politikası", Aljazeera Turk, 4.05.2015, <http://www.aljazeera.com.tr/gorus/avrupanin-coken-multeci-politikasi>
- BBC, (2016). "Why is Italy seeing a record number of migrants?", 29.11.2016, <http://www.bbc.com/news/world-europe-38148110>
- BBC, (2017). "Migrant crisis: Italy threatens to shut ports", 28.06.2017, <http://www.bbc.com/news/world-europe-40437917>
- BBC Türkçe, (2017). "Göçmen krizi: İtalya'dan limanlarını kapatma resti", 29.06.2017, <http://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-40438432>
- Clayton, J. (2017). "Over 300,000 refugees and migrants cross Med so far in 2016", UNHCR, 20.09.2017, <http://www.unhcr.org/news/latest/2016/9/57e12c564/300000-refugees-migrants-cross-med-far-2016.html>
- Denaro, C. (2016). Agency, Resistance and (Forced) Mobilities. the Case of Syrian Refugees in Transit Through Italy, *REMHU - Rev. Interdiscip. Mobil. Hum., Brasilia*, Ano XXIV, n. 47, p. 77-96.
- Denselow, J. (2015). "Avrupa'nın Suriyeli mülteci korkusu", Aljazeera Turk, 5.01.2015, <http://www.aljazeera.com.tr/gorus/avrupanin-suriyeli-multeci-korkusu>
- Deutsche Welle Türkçe, (2017). "İtalya'da mülteci karşıtı gösteriler çığırından çıktı", 18.07.2015, <http://www.dw.com/tr/italyada-multeci-karşiti-gosteriler-cigirindan-çikti/a-18593157>
- Euronews, (2016). "Italy New 'Frontline' in Europe's Refugee Crisis, Warns Frontex Chief", 12.07.2016, <http://www.euronews.com/2016/07/12/italy-new-frontline-in-europe-s-refugee-crisis-warns-frontex-chief>
- Gramaglia, G. (2015). "How Italy is still struggling with the refugee crisis", Europesworld, 26.10.2015, <http://europesworld.org/2015/10/26/how-italy-is-still-struggling-with-the-refugee-crisis/#.WWs4Oojy2w>
- Gürgen, H. (2015). "Dublin I ve II Çökerken", Avrupa Forum, 01.09.2015, <http://avrupaforum.org/dublin-i-ve-ii-cokerken-avrupa-birligi-projeside-lime-lime-dokulmektedir-hakan-gurgen/>
- Momigliano, A. (2017). "Italian forces ignored a sinking ship full of Syrian refugees and let more than 250 drown, says leaked audio", The Washington Post 09.05.2017, https://www.washingtonpost.com/news/worldviews/wp/2017/05/09/italian-forces-ignored-a-sinking-ship-full-of-syrian-refugees-and-let-more-than-250-drown-says-leaked-audio/?utm_term=.ab523171e0f4
- Moore, J. (2017). "Leaked tapes reveal how Italy refused to help Syrian refugees", Newsweek, 10.05.2017, <http://www.newsweek.com/italy-ignoring-distress-calls-let-more-250-syrian-refugees-die-sea-606545>
- Övgü, P. (2017). "İtalya ile diğerk AB ülkeleri arasında göç krizi", BBC Türkçe, 04.07.2017, <http://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-40496710>
- Park, M. (2017). "Migrant crisis unfolding at sea looms over G-7 summit", CNN, 26.05.2017, <http://edition.cnn.com/2017/05/26/europe/migrant-crisis-g7-italy/index.html>
- Politi, J. (2017). "Italy struggles to cope with migrant surge", Financial Times, 12.05.2017, <https://www.ft.com/content/3d9ea99a-3706-11e7-bce4-9023f8c0fd2e?mhq5j=e3>
- Swell, A. (2017). "A small town in Italy was losing population. Now Syrian refugees are key to its survival", Los Angeles Times, 01.05.2017, <http://www.latimes.com/world/europe/la-fg-italy-syrian-migrants-2017-story.html>

- Tempest, M. (2017). “Refugee hotspots in Italy and Greece ‘not yet adequate’, say EU auditors” Euractive, 25.04.2017, <https://www.euractiv.com/section/global-europe/news/refugee-hotspots-in-italy-and-greece-not-yet-adequate-say-eu-auditors/>
- UNOHCHR, (2014). “Italy/Migrants: ‘A humanitarian crisis must have a global humanitarian response’”, 05.12.2014, <http://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=15386>
- USPG, (2017). “Refugee Crisis Timeline”, <http://www.uspg.org.uk/europe/europtimeline/>
- Webb, O. (2016). “Dying to get to Italy”, News Vice, 09.12.2016, <https://news.vice.com/story/italy-now-represents-the-front-lines-of-europes-refugee-crisis>
- Wintour, P. (2017). “Pressure builds in Italy after G7 leaders fail to tackle refugee crisis”, Theguardian, 07.06.2017, <https://www.theguardian.com/world/2017/jun/07/pressure-builds-in-italy-after-g7-leaders-fail-to-tackle-refugee-crisis>